

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Кафедра педагогіки вищої школи

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ
(назва навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів
рівня вищої освіти доктор філософії
(назва рівня вищої освіти)
спеціальності 011 Науки про освіту
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою
«Освітні, педагогічні науки»
(назва програми)
мова навчання – українська

Слов'янськ – 2018 р.

Розробники:

Фатальчук Сергій Дмитрович, канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «ДДПУ»

Рецензенти:

Панасенко Е.А., доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Білецький О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«29» серпня 2018 р.

протокол №1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 «Освіта. Педагогіка»	Варіативна дисципліна	
	Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»		
Модулів – 3		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: підготовка здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти	10 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	20 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	60 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Становлення та розвиток системи позашкільної освіти» є набуття у здобувачів таких **компетентностей**:

загальні:

- здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального, культурного кругозору;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність діяти соціально відповідально і свідомо;

спеціальні:

- здатність до засвоєння основних концепцій та засад методології педагогіки, розуміння теоретичних і практичних проблем в галузі освітніх, педагогічних наук, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки;

- уміння розпізнавати та враховувати різноманітність осіб, що навчаються, та складність начального процесу;

- обізнаність з різними ролями учасників навчального процесу;

- розуміння структур та цілей освітніх систем.

2.2. Передумовами вивчення навчальної дисципліни є попередньо набуті здобувачами такі **компетентності**:

- здатність до соціальної, професійної, науково-дослідної діяльності; цінування та повага різноманітності та мультикультурності; реалізувати здоров'язбережувальний підхід в організації освітнього процесу;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; підготовки оцінювання навчальних досягнень здобувачів, їх методологічного і методичного забезпечення, вибору засобів інформаційної підтримки;

- здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; пошуку і розробки нових педагогічних методів і освітніх технологій підвищеної ефективності;

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання і розуміння предметної області та специфічних особливостей професії;

- здатність генерувати нові ідеї (креативність); розвивати нові уміння, технології, дидактичний інструментарій, практичний досвід та/або відповідні дидактичні матеріали;

- здатність працювати в команді; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; будувати ефективну комунікативну взаємодію із суб'єктами освітнього процесу;

- здатність до пошуку і розробки нових педагогічних методів і освітніх технологій підвищеної ефективності;

- здатність до рефлексії цінностей, що є визначальними та відповідними освітній діяльності.

2.3. Очікувані результати навчання

Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Розробляти просвітницькі матеріали та програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

Узагальнювати результати науково-педагогічних досліджень у формі наукових звітів різних форм (тез, статей, доповідей, презентацій, наукових проектів, кваліфікаційних робіт).

2.4. Критерії оцінювання результатів навчання

Результати навчання здобувачів із вивчення навчальної дисципліни «Становлення та розвиток системи позашкільної освіти» визначаються у балах, які виставляються згідно з критеріями оцінювання.

Оцінювання результатів навчання здійснюється під час проведення навчальних занять (лекції, практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні) та самостійної роботи. Для здобувачів заочної форми бали розподіляються пропорційно годинам у навчальному плані, відведеним на навчальні заняття та самостійну роботу.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *лекції* виставляється за такими критеріями:

- присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна

участь у процесі лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *практичного, семінарського, лабораторного, індивідуального заняття* виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;
- під час тестування – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття;
- у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами та математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *написання поточних, проміжних контрольних робіт* виставляється за правильні відповіді на всі питання роботи.

Оцінювання результатів навчання здобувачів під час *контрольного заходу* виставляється за правильні відповіді на всі питання.

Оцінювання *рефератів та презентацій за визначеними темами* виставляється відповідно до критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше трьох джерел інформації);
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на літературні джерела;
- за наявність змістовних висновків;
- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

Унаслідок виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи іншої форми контролю знань кількість балів, яка

виставляється здобувачеві, може бути знижена:

- за неповну відповідь;
- за кожну неправильну відповідь;
- за невчасне виконання завдання;
- за недостовірність поданої інформації;
- за недостатнє розкриття теми;
- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточного контролю рівня знань здобувачів очної та заочної форм навчання (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем у наприкінці кожного заняття до відома всіх аспірантів і виставляються в «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять» та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Допуск до підсумкового контролю з кожної навчальної дисципліни становить 60 балів та визначається як сумарна мінімальна кількість балів, яку необхідно набрати здобувачеві для отримання позитивної оцінки «задовільно». При цьому межа незадовільного навчання становить 59 балів.

Шкала оцінювання: національна та накопичувальна 100-бальна

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90 – 100 балів	відмінно
89 – 75 балів	добре
60 – 74 балів	задовільно
26 – 59 балів	незадовільно
0 – 25 балів	неприйнято

Кожна навчальна дисципліна, вивчення якої закінчується складанням заліку або іспиту, оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів. Якщо навчальна дисципліна викладається два або більше семестрів, вивчення з яких закінчується згідно з навчальним планом заліком або іспитом, то кожна частина оцінюється у 100 балів.

Якщо здобувач набрав упродовж семестру 60-74 бали, то він може зарахувати набрані бали як оцінку семестрового контролю.

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом і здобувач хоче

покращити оцінку семестрового контролю, то у відведений час він складає іспит з даної дисципліни як окрему форму семестрового контролю, який оцінюється у 100 балів незалежно від тих, що були набрані упродовж семестру.

Для підсумкового контролю у формі заліку:

Теми							Самостійна робота	Підсумковий бал (оцінка семестрового контролю)
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	65	100
4	4	6	7	6	4	4		
35 балів								
60-100 балів								

2.5. Засоби діагностики результатів навчання: реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень, залік.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л.	пр.	лаб.	інд.	С.р.		л.	пр.	лаб.	інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Історичні етапи становлення та розвитку системи позашкільної освіти.												
Тема 1. Позашкільна освіта. Мета і завдання.	6	1				5	6	1				5
Тема 2 Історичні особливості та передумови становлення позашкільної освіти.	8	1	2			5	8	1	2			5
Тема 3 Теоретичні основи позашкільної освіти. Класифікація закладів.	14	2	2			10	14	2	2			10
Разом за ЗМ 1	28	4	4			20	28	4	4			20
Змістовий модуль 2. Організація і тенденції розвитку сучасної системи позашкільної освіти в Україні.												
Тема 4. Позашкільні навчальні заклади – складова частина сучасної системи безперервної освіти в Україні.	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 5. Законодавче та нормативно-правове забезпечення організації позашкільної освіти в Україні.	25	2	8			15	23	2	6			15
Тема 6. Організаційні форми навчально-виховної діяльності в позашкільному навчальному закладі.	8	1	2			5	8	1	2			5
Тема 7. Навчальна,	15	1	4			10	17	1	6			10

виховна і науково-методична робота в закладах позашкільної освіти.												
Разом за ЗМ 2	62	6	16			40	62	6	16			40
Усього годин	90	10	20			60	90	10	20			60

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Позашкільна освіта. Мета і завдання.	1
2	Історичні особливості та передумови становлення позашкільної освіти.	1
3	Теоретичні основи позашкільної освіти. Класифікація закладів.	2
4	Позашкільні навчальні заклади – складова частина сучасної системи безперервної освіти в Україні.	2
5	Законодавче та нормативно-правове забезпечення організації позашкільної освіти в Україні.	6
6	Організаційні форми навчально-виховної діяльності в позашкільному навчальному закладі.	1
7	Навчальна, виховна і науково-методична робота в закладах позашкільної освіти.	1
	Разом	10

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Позашкільні навчальні заклади – складова частина системи безперервної освіти. Класифікація закладів.	-
2	Історичні особливості та передумови становлення позашкільної освіти.	2
3	Теоретичні основи позашкільної освіти. Класифікація закладів.	2
4	Позашкільні навчальні заклади – складова частина сучасної системи безперервної освіти в Україні.	2
5	Законодавче та нормативно-правове забезпечення організації позашкільної освіти в Україні.	6

6	Організаційні форми навчально-виховної діяльності в позашкільному навчальному закладі.	2
7.	Навчальна, виховна і науково-методична робота в закладах позашкільної освіти.	6
	Разом .	20

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суть, мета та пріоритетні завдання позашкільної освіти.	5
2	Позашкільна освіта в розвитку особистості, суспільства та держави.	5
3	Теоретичні основи позашкільної освіти. Класифікація закладів.	10
4	Позашкільна освіта України в умовах інтеграції в європейський освітній простір на початку ХХІ століття.	10
5	Історичні основи становлення і розвитку позашкільних навчальних закладів у роботах сучасних українських науковців. (І. Д. Бега, В. В. Борисова, В. В. Вербицького, А. Й. Капської, Б. С. Кобзаря, В. М. Мадзігона, Г. П. Пустовіта, Ю. Д. Руденка, А. Й. Сиротенка, О. В. Сухомлинської та ін.)	15
6	Позашкільні заклади в системі освіти України: стан та перспективи.	5
7	Розвиток соціально-педагогічних функцій закладів додаткової освіти дітей.	10
	Разом	60

5. Рекомендована література

Основна

1. Авторські методичні системи керівників творчих учнівських об'єднань. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 391с.
2. Антонова О.Є. Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу / О.Є Антонова – Житомир, 2005. – 456с.
3. Биковська, О. В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи: монографія / О. В. Биковська ; наук. консультанти: В. М. Мадзігон, В. П. Андрущенко ; Держ. фонд фундам. дослідж., НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2008. – 335 с. – Бібліогр.: С. 295 – 333.
4. Бондаренко В. І. Діагностика рівня сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій / В. І. Бондаренко // Наукові праці ДонНТУ. Серія : «Педагогіка, психологія і соціологія». [Всеукраїнський

науковий збірник] / ДВНЗ «Донецький національний технічний університет». – Красноармійськ : Вид-во ДВНЗ «Донецький національний технічний університет». 2015. – № 1 (16). – С. 22-30.

5. Бондаренко В.І. Формування іміджу майбутнього вчителя технологій в системі виховної роботи педагогічного університету: монографія / В.І.Бондаренко. – Словянськ: Вид-во Б.І.Маторіна, 2015. – 460 с.

6. Вербицький В. В. Екологічне виховання дітей: Практикум для педагога / В.В.Вербицький. – К.:АВЕРС – 2009. – 104с.

7. Вербицький В. В. Оздоровлення, фізичне загартування молоді у позашкільному закладі. Монографія / В.В. Вербицький.у – К.: АВЕРС, 2008. – 384с.

8. Вербицький В.В. Виховний потенціал позашкільних навчальних закладів : колективна монографія / [Вербицький В.В., Ковбасенко Л.І., Липецький О.П. та ін.] : [за ред. О.В. Литовченко]. – К. : О.Т. Ростунов, 2011. – 200 с.

9. Вербицький В.В. Формування практичного розуму цілеспрямованого учня (з досвіду сталого розвитку позашкільної еколого-натуралістичної освіти) / В. В. Вербицький. – К.: Деміур, 2002. – 230с.

10. Вербицький В.В. Юннатівський рух в Україні / В. В. Вербицький – К.: Деміур. – 2001. – 304с.

11. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П.Волков. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.

12. Всеукраїнська конференція директорів позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного профілю “Стратегії інноваційного розвитку позашкільної освіти в Україні”: тези доповідей / (за заг.ред.доктора пед.наук В.В. Вербицького). – Київ, “НЕНЦ”, 2013. – 286 с.

13. Гильбух Ю.З. Внимание: одаренные дети / Гильбух Ю.З. – М.: Знание, 1991. – 239 с.

14. Дичківський І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. для студентів вищих навч.закладів / І.М. Дичківський. – К.: Академвидав., 2004. – 334 с.

15. Доценко Т.М. Організаційно-правова база діяльності органів самоврядування дітей та учнівської молоді: методичний посібник / Т.М.Доценко. – Біла Церква, 2009. – 256 с.

16. Доценко Т.М. Організація навчання лідерів органів самоврядування дітей та учнівської молоді: методичний посібник / Т.М. Доценко. – Біла Церква, 2009. – 248 с.

17. Еколого – натуралістична освіта в Україні: історія, проблеми, перспективи. – К.: СМП «Аверс», 2003. – 304 с.

18. Єрмаков І.Г. Учнівське самоврядування: структура, зміст і концепція розвитку, проектна діяльність, досвід організації / І.Г. Єрмаков, В.І. Кириченко, Г.Г. Ковганич, Д.В. Спіжева. – Х. : Основа, 2008. – 112 с.

19. Збірник навчальних програм роботи творчих учнівських об'єднань та факультативів еколого-натуралістичного спрямування / заг. ред.

- доктора пед. наук В.В. Вербицького). – Київ: СМП «АВЕРС», 2013. – 220 с.
20. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: Підручник / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; За ред. І. А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
 21. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / Ф.І.Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
 22. Мелентьев О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти / О.Б. Мелентьев. – Умань: „АЛМІІ», 2013 – 182 с.
 23. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. / М'ясоїд П. А – К.: Вища шк., 2004. – 487 с.: іл.
 24. Оржеховська В.М. Учнівське самоврядування: пошук ефективних моделей і технологій: навч. посібник / В.М. Оржеховська, Г.Г. Ковганич. – К. : ІПВ, 2007. – 234 с.
 25. Підласий І.П. Педагогіка: Новий курс [Текст]: підручник для студентів вищих навчальних, закладів. У двох книгах. Книга 1: Загальні основи. Процес навчання / І.П. Підласий – М.: Гуманітарний видавничий центр ВЛАДОС, 2008 – 576 с.
 26. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І.П.Підласий. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 616 с.
 27. Позашкільна освіта в Україні: Навч. посібник / (за ред. О.В. Биконської). – К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. – 224 с.
 28. Приходько М.І. Учнівське самоврядування в сучасному вимірі / М.І.Приходько. – Х. : Основа, 2008. – 176 с.
 29. Психология одаренности детей и подростков / (под. ред. Н.С. Лейтеса). – М., 1996. – 304 с.
 30. Пустовіт Г.П. Позашкільна освіта: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи: монографія / Пустовіт Г.П., Тихенко Л.В. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – Кн. 2. – 272 с.
 31. Сущенко Т.И. Основы внешкольной педагогики: Пособие для классных руководителей, педагогов внешкольных учреждений. / Т.И.Сущенко. – Мн.: Бел. навука, 2000. – 221 с.
 32. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 360 с.
 33. Чебикін О.Я. Психологічні особливості формування основ професійного іміджу: монографія / О.Я.Чебикін, О.О.Ковальова. – Одеса: Півд. Наук. Центр АПН України, 2009. – 223 с.
 34. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект [посіб. для вчителів і студентів] / В. Шарко – К., 2006. – 202 с.
 35. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: Навчально-методичний посібник / П.М. Щербань. – К.: Вища школа, 2002. – 215 с.

1. «Дитяче слово на захист природи», XI Всеукраїнський конкурс колектив екологічної просвіти загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, 24-26 квітня 2012 р / (заг. ред. доктора пед. наук В.В. Вербицького]. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2012. – 194 с.
2. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник для вищих пед. навч. закладів / Л.В. Артемова. – К. : Либідь, 2006. – 424 с. : іл. – Бібліогр. в кінці розд.
3. Бойко Є.О. Розвиток творчого потенціалу обдарованої дитини засобами позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку / Є.О. Бойко // Розвиток творчого потенціалу обдарованої дитини засобами позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: збірник матеріалів науково-практичної конференції. – 2013. – С.19.
4. Вербицький В.В. Методологічні основи розвитку практичного розуму школяра / В.В. Вербицький. – К.: СПМ «АВЕРС», 2007. – 124 с.
5. Вербицький В. В. Інноваційні технології навчання в позашкільному середовищі (практика альтернативної освіти) / Володимир Валентинович Вербицький: матеріали Всеукраїнського форуму молодих педагогів позашкільних навчальних закладів, (17-19 грудня 2014 р.) / МОН України, НЕНЦ, КНУ імені Т.Шевченка. – Київ, 2014. – 539 с. – С. 9-27. (методичні рекомендації – 1,2 д.а.)
6. Вербицький В.В. Екологія душі. Доступність та неперервність екологічної освіти – вимога часу / В.В. Вербицький // Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Ужгород., 2005. – с. 7-13.
7. Вербицький В.В. Модернізація позашкільної освіти України: орієнтир на Болонський процес / Володимир Вербицький // Рідна школа. – 2012. – № 4-5.
8. Вітвицька С.С. Науково-методичне забезпечення соціально-педагогічної підготовки майбутніх вчителів: Теоретичні та методичні засади соціально-педагогічної підготовки вчителя С.С. Вітвицька. – К.: ІЗМН, Житомир. ЖДПІ, 1999. – С. 142 – 145.
9. Голосова А.В. Роль мистецької освіти в формуванні естетичних, морально-етичних ціннісних орієнтацій у “складних”, суперечливих та педагогічно занедбаних дітей за В.О. Сухомлинським / А.В. Голосова // Розвиток творчих здібностей учнів у контексті гуманістичної педагогіки В.О. Сухомлинського. – 2011. – С. 56.
10. Драган О. А., Інформаційні потреби учасників всеукраїнських творчих конкурсів в системі позашкільної еколого-біологічної освіти / О.А. Драган // Біологія. Шкільний світ. №29 (677), жовтень 2011. С.16-19
11. Драган О. А. Психолого-педагогічний супровід підлітків у літніх оздоровчих таборах / О.А. Драган, Т.М. Третяк // Культура безпеки, екології та здоров'я. 2010. №8. С.51 – 56.
12. Драган О. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті / Ольга Дранган // Позашкілля. Шкільний світ. №10 (58), жовтень 2011. С.4-5.

13. Жестерьова В. Н. Значення і місце екскурсій із зоології в позашкільній роботі / В.Р.Жестерьова Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції “Інноваційні соціально-педагогічні моделі розвитку творчої активності вихованців позашкільних навчальних закладів у процесі пошукової та дослідницько-експериментальної діяльності (24-26 вересня 2014 р., м. Вінниця).
14. Жестерьова В.М. Ліплення з солоного тіста як засіб створення освітнього середовища для реалізації творчих здібностей дітей в умовах ПНЗ еколого-натуралістичного профілю / В.М.Жестерьова // «Позашкілля Запоріжжя», інформаційно-методичний журнал №1, 2011р.
15. Жестерьова В.М. Організація учнівської дослідницької діяльності в гуртках зоологічного напрямку / Валентина Жестерьова // Рідна школа. – 2011. – № 12.
16. Забродська І.М. Педагог позашкільного навчального закладу: від професійної компетенції до професійної майстерності / І.М. Забродська // Формування базових компетентностей у вихованців позашкільних навчальних закладів : матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції (25-27 лютого 2013 року, м. Київ) / за ред. І.Д. Бега, С.Л. Дахнова, С.Г. Мартової, В.В. Мачуського. - К., 2013. - С. 242-244.
17. Кислицька Ю. В. Розробка уроку «Атмосферне повітря, його значення в житті людини, тварин, рослин. Склад повітря. Рух повітряних мас. Вітер та його типи» / Кислицька Юлія Вікторівна: збірник методичних матеріалів Форуму молодих педагогів позашкільних навчальних закладів (17 – 19 грудня 2014 р.). – К.: «НЕНЦ», 2014.
18. Клименюк Ю.М. Обдаровані діти, їх виявлення та діагностика / Ю.М.Клименюк // Проблеми освіти: збірник наукових праць. – Спецвипуск. – Вінниця-Київ, 2015. – С. 46-50.
19. Мадзігон В.М. Педагогічна наука: пошуки, здобутки, завдання / В.М. Мадзігон // Педагогіка і психологія. – № 1 – 2, 2002. –К.: Вища школа С.5 – 11.
20. Мартиненко С.М., Загальна педагогіка: Навчальний посібник / С.М.Мартиненко Л.Л. Хоружа. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
21. Мельник Н. Сучасні підходи до організації науково-методичної роботи з керівними та педагогічними кадрами: методичні рекомендації до 2005-2006 навчального року / Н. Мельник // Нова педагогічна думка. – 2005. - №2. - Спецвип. – С. 23-40.
22. Методичні засади реалізації пріоритетних напрямів експериментально-дослідницької діяльності (з досвіду роботи еколого-натуралістичних центрів України): Виробничо-практичне видання / (за редакцією В.В.Вербицького). – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2005. – 468 с.
23. Методичні рекомендації для проведення занять за програмою “Юні етнографи-краєзнавці» (І-ІІ р.н.) /Л. Біссерова, Н. Брончук, В. Мельничук, А. Остапчук. – Рівне, 2007. – 78 с.

24. Мороз Л.М. Гурток початкового технічного моделювання – перший крок до технічної творчості учня : методична розробка / Л. Мороз. – Рівне, 2009. – 13 с.
25. Мосіяшенко В.А. Історія педагогіки України в особах: Навчальний посібник / В.А. Мосіяшенко О.І Курок., Л.В. Задорожна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 266 с.
26. Організація методичної роботи у позашкільних навчальних закладах / Л.Ковбасенко, Л. Павлова. – К., 2005. – С.6 – 7.
27. Організація навчально-виховного процесу : [покажч. нормат.-прав. актів з питань позашкіл. освіти] // Освіта в Україні : нормат.- прав. регулювання: систем. вид. – 2011. – № 1. – Гл. 5. – С. 119 – 121.
28. Оршанський Л. Професійний розвиток і формування професійного іміджу майбутнього вчителя технологій у навчально-професійній діяльності / Л. Оршанський / Психолого-педагогічні проблеми сільської школи, 2015. – Вип. 52 – С. 68-73.
29. Основи еколого-натуралістичної освіти: науково-методичний посібник / (за редакцією В.В.Вербицького). – К., 2005 – 490 с.
30. Пінчук М. О. Інноваційні напрями роботи на навчально-дослідних земельних ділянках загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів / Пінчук Микола Олександрович: матеріали Всеукраїнського науково-практичного інтернет-семінару [«Дослідницький компонент у діяльності позашкільних навчальних закладів»], (17 вересня 2014 р.) / МОН України, НЕНЦ, Хмельницький облЕНЦ. – Хмельницький, 2014. – 56 с.
31. Пінчук М. О. Стан та перспективи розвитку аграрного напрямку в позашкільних навчальних закладах України / Пінчук Микола Олександрович: матеріали Макаренківських читань [«Ціннісно-трудова основа педагогічної системи та методики виховання в дитячому колективі А. С. Макаренка»], (9-11 вересня 2014 р.) / Рівненський обл. ІППО, КЗ Рівненської облради «Станція юних натуралістів». – Рівне, 2014. – 54 с.
32. Пінчук М.О. Організація навчально-дослідницької та підприємницької діяльності учнівської молоді в загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах / Микола Пінчук // Рідна школа. – 2011. – № 12.
33. Розенова М. Обдаровані діти : психологічні проблеми розвитку, навчання і виховання / М. Розенова // Підручник для директора. – 2008. - №1. – С. 38 – 44.
34. Розробка занять гуртка «Пішохідний туризм» першого року навчання / С.Дичковська, Г. Веремейчик. – Рівне, 2007. – 60 с.
35. Русан Г.Л. Формування учнівського колективу в умовах позашкільного навчального закладу / Г.Л. Русан // Організація проектно-дослідницької, наукової та підприємницької діяльності учнівської молоді у навчальних закладах. – 2010. – С. 27.

36. Селевко Г.К. Альтернативные педагогические технологии / Г.К.Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с.
37. Сидоренко Н.Ю. Психологічний супровід відпочинку дітей / Н.Сидоренко // Позашкілля. – 2008. - №4. – С. 13 – 14.
38. Тлумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 40000 слів) / За ред. д-ра філологічних наук, проф. В.С. Калашника. – 2-ге видання, виправлене і доповнене. – Х.: Прапор, 2005. – 992 с.
39. Шамрай О.В. Допрофесійна підготовка старшокласників як складова позашкільної освіти / Олена Шамрай // Рідна школа. – 2011. – № 12.
40. Штурмак Л. І. Всеукраїнська заочна школа флористики та фітодизайну як соціально-педагогічна модель розвитку творчої активності вихованців у позашкільних навчальних закладах / Штурмак Любов Іванівна: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційні соціально-педагогічні моделі розвитку творчої активності вихованців позашкільних навчальних закладів у процесі пошукової та дослідницько-експериментальної діяльності». – Вінниця, 2014
41. Штурмак Л.І. Втілення педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в позашкільній освіті еколога-натуралістичного спрямування / Л.І.Штурмак // Розвиток творчих здібностей учнів у контексті гуманістичної педагогіки В.О. Сухомлинського. – 2011. – С. 52.
42. Штурмак Л.І. Екологічне виховання учнівської молоді через оптимізацію озеленення навчально-виховних закладів / Л.І.Штурмак Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Культура здорового способу життя та екологічне виховання як складові змісту позашкільної освіти» 25-27 травня 2010 р. м. Полтава С.355 – 358.
43. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program – OECD (Draft).

6. Інформаційні ресурси

1. Конституція України (1996 р.).
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Конвенція ООН про права дитини (1991 р.).
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Закон України «Про позашкільну освіту» (2000 р.).
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
4. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1998 р.). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/281-14>
5. Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» (2008 р.).
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/375-17>
6. Закон України «Про інноваційну діяльність» (2002 р.).
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
7. Національна доктрина розвитку освіти (2002).
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

8. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад (Постанова КМ від 6 травня 2001 р. N 433) <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF>

9. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>

10. Порядок державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів(наказ МОН України від 24.07.2001 р. № 553. Із змінами і доповненнями: наказ МОН України від 16.08.2004 р. №658). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0678-01>

11. Ліцензійні умови надання освітніх послуг у сфері позашкільної освіти (затверджено наказом МОН України від 24.12.2003 №847). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0071-04>

12. Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах (затверджено: наказ МОН України від 11.08.2004 р. №651. Із змінами та доповненнями: наказ МОН від 10.12.2008 р. № 1123). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1036-04>

13. Перелік типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6.05.2001 р. №433. Із змінами та доповненнями: постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. №769). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF>

14. Положення про центр, будинок, клуб еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, станцію юних натуралістів (Затверджено Наказ Міністерства освіти і науки України від 10.05.2002 N 292). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0463-02>

15. Положення про центр, будинок, клуб, бюро туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді, туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, станцію юних туристів (Затверджено Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2002 N 730). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0010-03>

16. Положення про малу академію наук учнівської молоді (Затверджено Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.02.2006 № 90). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0172-06>

Закони

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-вр
2. Закон України «Про освіту» від 04.06.1991 р. №1144-ХІІ
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.1917 р. №2145 – V – VIII
4. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. №2402-

III

5. Закон України «Про позашкільну освіту» від 2.06.2000 р. № 1841-III
6. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 р. №651-IV
7. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. №2628-III
8. Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.1998 р.

№10398-ВР

9. Закон України «Про позашкільну освіту» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393)

10. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. №2984-III України "Про вищу освіту"

Укази Президента України

1. «Національна доктрина розвитку освіти» від 17.04.2002 р. №347/2002

2. «Додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні» від 9.10.2001 р. №941

3. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» від 4.07.2005 р. №1013/2005

4. «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей» від 11.07.2005 р. №1086/2005

5. «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні до 2021року» від 25 червня 2013 року №334/2013